

энергия и пищевые биотехнологии. Области с высоким потенциалом будущего сотрудничества включают: нанотехнологии (включая нанобиотехнологии, нанофизику и наноматериалы), биотехнологию, новые источники энергии и новые энергоресурсы. Таким образом, реализация стратегического курса Украины на интеграцию в Европейское содружество предполагает структурные изменения в экономике, увеличение части высокотехнологических производств, развития современных информационных технологий, образования и науки и должно быть под пристальным вниманием государства.

Государственная политика в научной сфере Украины направлена на международную кооперацию в фундаментальных исследованиях, государственную поддержку перспективных на внутреннем и внешнем рынках прикладных исследований и разработок, создание инновационного климата, во всех сферах экономики, в первую очередь тех, которые обеспечивают экспортный потенциал государства. Для оценки инноваций в Украине применяются индикаторы, единые для стран Евросоюза, позволяющие определить состояние и эффективность научно-технических разработок. При этом развитие национальной инновационной системы Украины должно основываться на сочетании собственных научных разработок, собственного кадрового обеспечения, а также отечественного производственного сектора и бизнеса.

Литература

1. Гусев В.О. Формування державної інноваційної політики у секторі малого підприємництва / В.О. Гусев // Статистика України. – 2002. – № 4. – С. 33-38.
2. Жукович А.І. Інноваційна діяльність в українській економіці. Сучасний стан та проблеми / А.І. Жукович, Ю.О. Рижакова // Статистика України. – 2005. – № 1. – С. 24-28.
3. Чечетов М. Інноваційна складова ринкової трансформації / М. Чечетов // Економіка України. – 2004. – № 11. – С. 4-13.
4. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. / Н.В. Краснокутська. – К.: КНЕУ, 2003. – 504 с.
5. Дежина И.Г. Механизмы стимулирования коммерциализации исследований и разработок / И. Г. Дежина, Б.Г. Салтыков. – М.: ИЭПП, 2004. – 152 с.
6. Структура исследовательской сферы / Country Report Ukraine. – К.: Национальный информационный центр Украина-ЕС по науке и технологическому сотрудничеству, 2011. – 12 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа к сайту: <http://www.increast.eu/ru/194.php>

330.101.2

*Сазонець І.Л., д.е.н., професор,
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара*

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ ЯК ФОРМАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ В МЕЖАХ КОНЦЕПЦІЇ «ЕКОНОМІЧНОГО ІМПЕРІАЛІЗМУ»

Діяльність ТНК як структур глобального масштабу неможливо розглядати тільки з емпіричної точки зору, спираючись на статистичний аналіз та показники прибутковості. Підґрунтям формування нової соціальної стратегії глобальних компаній повинно стати розуміння необхідності кардинальних зрушень в цій сфері, без яких будь-які зміни в сфері великого бізнесу стануть неможливі. На сьогодні у всіх трьох компонентах соціальної стратегії ТНК – споживач, стан навколишнього середовища, стан економіки держави – розгортається тісна співпраця між всіма носіями глобалізації – ТНК, державою, міжурядовими та неурядовими міжнародними і державного рівня суспільними організаціями. Можливо виокремити цілу низку факторів, що спонукають до розробки та розповсюдження нової соціальної стратегії глобальних компаній. По-перше, все більш привабливою стає сама ідея сполуки прибутковості бізнесу та користі для суспільства. По-друге, вже більш як чверть інвесторів приймають до уваги етичні міркування при інвестуванні у цінні папери тієї або іншої компанії. По-третє, для залучення висококваліфікованих кадрів в умовах зростаючої конкуренції компанії вимушені постійно покращувати умови праці своїх робітників.

Багатофункціональна структура та міжгалузевий характер діяльності потребують проводити дослідження з питань діяльності ТНК спираючись на мультидисциплінарний підхід. Одним з інструментів використання такого підходу є сучасна інституціональна теорія. Проблеми інституціоналізму, інститутів, інституційної структури, імпорту інститутів із країн з розвинутою

економічною системою в країні, що трансформують економіку та суспільство досліджуються в нашій країні нещодавно.

Слід зазначити, що не зважаючи на недовгий термін досліджень в цій сфері, проводять вони достатньо ефективно. Серед вітчизняних вчених, що опрацьовують питання інституціоналізації слід виділити таких науковців, як Галабурда І.К., Гриценко А.А., Гриценко Е.О., Гохберг О.Ю., Дубницький В.І., Дефорж С.Ю., Дубницький В.І., Заяць Т.А., Тарасевич В.М., Ткач А.А., Ущатовський Ю.В., Чижова В.І., Царенко О.В. Але більш досконало ця теорія подана у працях іноземних науковців, які будуть проаналізовані у цьому дослідженні.

Слід визначити, що є сутністю такого напрямку сучасної економічної науки як інституціоналізм. Відомий економіст професор А. Гриценко вважає, що інституціоналізм досліджує безпосередньо умови перебігу економічних процесів (існуюче середовище, правила, норми діяльності, установки, цінносні орієнтири, законодавства, заклади і т.і.) [4, с. 46].

Методологія інституційної економіки, в тому числі і в умовах глобалізації, створення та функціонування наднаціональних інститутів та міжнародних організацій знаходиться в стадії формування, тому є доцільним розпочати огляд сутності і основних підходів до глобальної інституціоналізації з визначення інституційного середовища. Фахівці наукової школи Харкова, де вперше почали економічні дослідження на основі теорій інституціоналізму, вважають, що інституційні рамки (система формальних і неформальних правил, норм, традицій поведінки особистостей і організацій) визначають характер інституціонального середовища кожного соціуму. Економічний прогрес, або стагнація економічних систем залежать від домінуючої інституціональної системи: інститути, перш за все формальні обмеження (акти державного регулювання, закони, структура податків, діяльність організацій та ін.) створюють систему стимулів, яка заохочує, або гальмує продуктивну діяльність [6, с. 112].

Спрямованість на продуктивну діяльність в глобальній економіці є головною характеристикою ТНК. В цьому дослідженні поставлена мета виявити характеристики ТНК як інститутів в здійсненні функцій корпоративної соціальної відповідальності та проаналізувати їх сучасну діяльність з позицій неінституційної теорії.

Істотною є думка, що основою теорії інституціоналізму виступають інститути. На думку Є. Єрохіної, «сукупність суб'єктів господарювання можна узагальнити за допомогою поняття «інституційна структура економіки», яке є складовим елементом, але не вичерпує всього змісту поняття «інститут». Проте навіть у визначенні поняття «соціально-економічний інститут» ще не сформовано єдиної думки» [7, с. 141]. Тому важливо проаналізувати підходи різних науковців до визначення цього поняття та виявити його методологічну значущість для економічної науки. Сутність інститутів для зростання економіки ми можемо побачити у підходах, що висуває О.Ю. Гохберг: «У сукупності інститути утворюють господарський механізм економіки, який опосередковує функціонування економічної системи. Їх якість, спрямованість і відповідність нагальним завданням визначають дієздатність господарського комплексу. Інституту є критично важливими з точки зору забезпечення продуктивності й ефективності економіки» [3, с. 281].

З приведених вище визначень ми можемо побачити, що характер діяльності ТНК значною мірою відповідає теоретичному тлумаченню інституту. При визначенні інститутів думки науковців багато в чому збігаються. Але є специфічні трактування цього терміну. Професор Е. Гриценко визначає інститути як довговічні системи, правил, що склалися та укоренилися та за своєю сутністю надають структуру соціальним взаємодіям [5, с. 57]. Науковець вважає, що інститути, що виникають в процесі розвитку суспільства, становляться свідомо та несвідомо нормами та правилами, які з одного боку обмежують поведінку людей, а з іншого розширюють можливості їх суспільної життєдіяльності.

Російський вчений В. Вольчик більш широко трактує поняття інституту наближаючи його до термінології, що пов'язана з функціонуванням особистості в суспільстві, зокрема, він зазначає, що сутнісна визначеність інституту характеризується тим, що він є клітинкою соціального капіталу та детермінує специфічні обмеження та переваги формального і неформального характеру, що забезпечують взаємодію господарюючих суб'єктів за рахунок методологічних принципів довіри, обов'язковості та санкцій [5, с. 60]. В іншій роботі В. Вольчик наголошує, що інститути мають перш за все інформаційну природу. Вчений вважає, що завдяки інститутам індивіди не тільки отримують інформацію про санкціоновані або заборонені види діяльності, але також формують свої поведінкові та пізнавальні моделі, що визначають людські дії [1, с. 37]. Крім того, цей вчений надіє загальне визначення інститутів, які він трактує як правила та механізми, що забезпечують їх виконання, норми поведінки, які структурують взаємодію між людьми [1, с. 38].

Н.К. Галабурда відзначає, що в найбільш широкому сенсі слова під інститутами розуміють норми поведінки індивіда в суспільстві. Наукове трактування норм дуже обширне та залежить від обраних концептуальних позицій відповідно науки, як такої, а також її ролі у прийнятті практичних економічних рішень [2, с. 24].

Найбільш адекватно реалізуємою інституційною теорією, яка відповідає повною мірою природі ТНК як інститутів, є концепції одного з самих відомих представників традиційного інституціоналізму Джона Коммонса, який зазначав, що природа інститутів пов'язана насамперед з колективними діями. Коммонс відзначав, що оскільки економічні блага обмежені, їх набуття регулюються колективними діями. Колективні дії створюють права та обов'язки з відносин власності та свобод, без яких в суспільстві панувала анархія. Інституціональна економіка надає колективним діям власне місто у вирішенні конфліктів [1, с. 41].

Діяльність транснаціональних корпорацій як глобальних інститутів може бути визначена сучасною інституційною теорією як одна з форм реалізації концепції «економічного імперіалізму», який став одним з головних ознак оновленої теорії інституалізму, що зокрема можемо побачити у дослідженнях російської вченої Ю.А. Фоміної, яка пропонує свій погляд на головні риси традиційної інституціональної теорії та неінституалізму (табл. 1).

Економічним імперіалізмом визнається застосування економічних інструментів аналізу до предметів інших суспільних та природничих наук. (соціологія, історія, політологія, міжнародні відносини, право, психологія, біологія та ін.) та декларування при цьому переваг економічного методу над методами інших наук.

Таблиця 1

Методологічні позиції традиційного інституалізму і неінституалізму

№	Методологічні позиції інституціональних теорій	Традиційний інституалізм	Неоінституалізм
1	Умови існування економічної системи	Методологічний холізм	Індивідуалізм
2	Умови рівноваги в економіці	Вимоги споживача, що змінюються	Стабільність вимог споживача
3	Головні підходи до наукових досліджень	Індукція	Дедукція
4	Розвиток економічної системи	Еволюційний принцип	Принцип рівноваги
5	Рухливі сили розвитку суспільства	Інституціонально-історичний аспект	Інституціонально-історичний аспект
6	Критерії діяльності індивіда	Оптимізація, інформація, раціональність	Оптимізація, інформація, раціональність
7	Головна форма регулювання економіки	Державне втручання в економіку	Державне втручання в економіку
8	Підходи до дослідження суспільства	Міждисциплінарний	Економічний імперіалізм

Джерело: складено автором за матеріалами [8]

Цей напрям сформувався в другій половині ХХ сторіччя. Головним представником цього напрямку є американський економіст Г. Беккер. За думкою останнього економічну науку відрізняє не предмет, а метод. Гіперболізоване значення ринків і пріоритетність споживчих вимог в усіх сферах існування суспільства – головні постулати його наукової спадщини. За аналогією з поняттям «економічний імперіалізм», професор А.А. Гриценко (Інститут економіки і прогнозування НАН України) вводить в обіг поняття «інституціональний імперіалізм» [4].

Діяльність ТНК як багатофункціональних структур можна розглядати з позицій економічного імперіалізму. Це зумовлено перш за все пріоритетами економічної вигоди ТНК та масштабами їх зростання по відношенню до інших сфер діяльності. Багатогранний вплив, який чинять ТНК на соціальні, політичні процеси в усьому світі, їх вплив на діяльність міжнародних організацій, урядів та країни, що розвиваються та країни в яких мають економічні інтереси можна аналізувати з точки зору економічної доцільності та вимог глобальних ринків. Прикладом взаємозв'язку економічних та соціальних питань на глобальному рівні можуть бути матеріали табл. 2, в яких ми можемо побачити, що показники охорони здоров'я в основному співвідносяться до рівня залучених в країну інвестицій, в свою чергу основним інструментом залучення інвестицій в національні економіки є діяльність ТНК (табл. 2).

Саме поняття «соціальна відповідальність корпорацій» стає фактором сучасного економічного розвитку, набуває все більшої політичної значущості. Так, на думку експертів, концепція соціальної відповідальності будується на розумінні того, що ТНК не в змозі діяти в економічній ізоляції від суспільства і традиційні уявлення про конкурентоспроможність, виживання на ринку та прибутковість відходять у минуле.

Таблиця 2

Динаміка прямих іноземних інвестицій ТНК та інтегральний показник рівня охорони здоров'я та початкової освіти деяких країн світу

Країни	Приплив прямих іноземних інвестицій млн.\$				Інтегральний показник рівня охорони здоров'я та початкової освіти(за даними Всесвітнього економічного форуму)			
	2000р.	2005р.	2010р.	2010р./2000р. (%)	2000р.	2005р.	2010р.	2010р./2000р. (%)
Франція	43250	84949	59628	13,786	6,01	6,23	6,42	1,068
Німеччина	198277	47439	35606	0,179	5,98	6,02	6,32	1,056
Іспанія	39575	25020	15030	0,379	6,45	5,32	6,01	0,931
Швеція	23430	9913	10851	0,463	6,42	6,39	6,41	0,998
Англія	118764	176006	45676	0,384	6,61	6,57	6,4	0,968
Японія	8323	2775	11939	1,434	5,65	5,78	6,52	1,153
Єгипет	1235	5376	6 12	5,434	5,32	5,38	5,42	1,018
Кенія	111	21	5	0,045	4,94	4,51	4,36	0,882
Аргентина	10418	5265	4 895	0,469	6,1	5,85	5,79	0,949
Болівія	736	288	423	0,574	5,52	5,39	5,21	0,943
Парагвай	100	35	184	1,84	4,34	5,37	5,16	1,188
Венесуела	4701	2589	3105	0,660	5,83	5,12	5,47	0,938
Україна	7808	5743	4816	0,616	6,01	5,95	5,7	0,948

Реалізація концепції соціальної відповідальності повинна принести благо як самим компаніям, так і суспільству в цілому. Це визначає корпоративну соціальну відповідальність компаній з точки зору економічного імперіалізму. Компанії мають можливість підвищити свою фінансову ефективність, знизити операційні витрати, заострити сприйняття своєї торгової марки, підвищити репутацію, збільшити об'єм замовлень та забезпечити лояльність замовників, збільшити рентабельність та якість товарів та послуг, можливість залучення нових робітників, знизити витрати на регулювання своєї діяльності, набути більших можливостей у доступі до капіталів, диверсифікувати робочу силу, підвищити безпеку продукту та громадянську відповідальність.

Корпорації найбільш позитивно відносяться до ідей підвищення стандартів в сфері захисту навколишнього середовища та підвищення рівня життя, оскільки такі заходи будуть обов'язковими та особливо не вплинуть на конкуренцію між найбільшими з них. Ідея про те, що прийняття корпораціями соціальної відповідальності може сприяти зростанню рівня конкурентоспроможності компанії, більш швидкому розвитку та підсиленню позицій бізнесу, вважається багатьом менеджерам привабливою, але потрібні значні зусилля для впровадження її у життя.

Прикладами переборення інертності мислення та сприйняття соціальної відповідальності транснаціональними компаніями можуть слугувати інноваційна програма боротьби зі СНІДом, що була проведена компанією "Форд мотор компані" у Африці та компанія з електрифікації низки в'єтнамських селищ за рахунок використання сонячної енергії, що була проведена компанією "Солар електрик лайт".

Слід зазначити, що ідея соціальної відповідальності ТНК є більш передовою, ніж багато інших складових процесу глобалізації. Потрібно також відмітити, що стрижнем нової соціальної стратегії корпорацій повинна стати не лише боротьба зі злиденністю та зубожінням, а формування нового, якомога більшого за масштабами ринку шляхом створення для мільйонів людей купівельної спроможності, що також є проявом положень економічного імперіалізму в корпоративній соціальній відповідальності. Найбільш близько до рішення цієї задачі підійшли ті ТНК, що займаються питаннями розвитку малого та середнього бізнесу у країнах, що розвиваються. В цілому а передових індустриально розвинених країнах світу кількість коштів, що вкладаються в соціальну сферу стрімко зростає. Цей процес можна наочно побачити на рис. 1.

Серед рекомендацій з включення до соціальної відповідальності корпорацій фігурують наступні: забезпечення циклічності використання матеріалів, збільшення термінів використання продуктів та його функціональних якостей, розширення використання ресурсів, що возобновляються, інтеграція інструментів екологічного менеджменту та розробка більш сучасних його стандартів і т.д. Природне тяжіння керівників ТНК до максимізації прибутку буде обумовлювати намагання ТНК мінімізувати свої витрати в процесі розподілення соціальної відповідальності між всіма учасниками глобалізації.

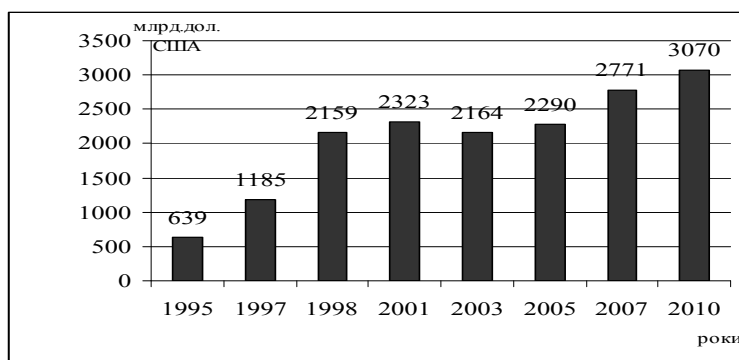

Рис. 1. Обсяги соціальних інвестицій в США, 1995-2010 рр.

Реалізація ж цього підходу зіштовхується з низкою труднощів. По-перше, які б функції не брались на себе іншими носіями глобалізації в сфері соціальної відповідальності, самим ТНК доведеться взяти на себе навантаження у цій сфері. По-друге, за ті роки, протягом яких на міжнародному рівні обговорюється проблема соціальної відповідальності, вже спостерігається зміна понять, яка потребує негайного корегування. Мова йде про те, що практично у всіх міжнародних документах простежується ідея того, що соціальну відповідальність здебільшого повинні взяти на себе не корпорації, а інші носії процесу глобалізації. Звідси стає очевидною необхідність у новому терміні, щоб мав більш широке тлумачення ніж соціальна відповідальність корпорацій. Задачею ж інших носіїв процесу глобалізації – держави, міжнародних та національних організацій – є сприяння та створення умов для ТНК у вирішенні завдань соціальної відповідальності, а не безпосередня участь у вирішенні соціальних проблем, що викликані процесом глобалізації.

По-третє, найбільш складною в роботі над осмисленням соціальної відповідальності корпорацій може виявитись потреба в новій міжнародно-правовій основі, щоб дозволяла, чи точніше приписувала виконання транснаціональними компаніями тих чи інших обов'язків в умовах глобалізації. Слід відзначити, що в Україні тенденції розвитку ТНК та соціальних показників розвитку суспільства співпадають.

Для врегулювання питань синхронізації економічного розвитку ТНК та їх експансії у нові країни із темпами розвитку соціальних процесів в цих країнах з'являються нові формальні та неформальні інститути. Позитивним є поява "Global Compact" в рамках ООН, що об'єднала ТНК, недержавні організації та міжнародні організації в питаннях регулювання діяльності ТНК. Також широкий спектр конструктивних ідей надан у "Переліку принципів та кодексів для ділової практики соціальної відповідальності". До нього входять 21 документ, що розроблені протягом багатьох років в період з 1985 по 2000 рік. В якості найбільш цікавих, але не замінюючих інші документи Переліку, можна назвати "Принципи глобальної корпоративної відповідальності" (1995 рік), "Руководство з нового світового порядку в бізнесі" (1995 рік), "Кодекс поведінки корпорацій" (1993 рік), "Міжнародні стандарти менеджменту навколишнього середовища" (1995 рік), "Кодекс етики міжнародного бізнесу для християн, мусульман та євреїв" (1993 рік).

Все більш значним інститутом, що впливає на формування механізмів соціальної відповідальності корпорації стають документи різних груп глобальних компаній. Так, група міжнародних лідерів бізнесу, в яку ввійшли 65 глобальних компаній, серед яких 12 американських, стільки ж британських, 5 японських, 3 німецьких, а також низка компаній з інших країн, взяла на себе відповідальність співпрацювати в сфері удосконалення своєї ділової практики і діалогу з іншими носіями процесу глобалізації у сприйнятті соціальної відповідальності у якості своєї стратегії при операціях в різних регіонах світу.

Безперечним є її значний вплив на формування транснаціональними компаніями своєї економічної політики. Ця політика містить в собі програми корпоративної соціальної відповідальності, які в той же час можна розглядати як нову форму експансії ТНК на глобальні ринки, поліпшення іміджу компаній, формування платоспроможного попиту на продукцію корпорацій, що в свою чергу спрямовано на зростання отримання прибутків. Реалізація ідей запровадження корпоративної соціальної відповідальності можлива, якщо ТНК функціонують як інститути та створюють нові інститути з метою регулювання цього процесу.

Література

1. Вольчик В.В. Возможности традиционного институционализма при исследовании институциональных изменений в экономике / В.В. Вольчик // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. – 2008 – Вип. 34-1. – С. 37- 45.

2. Галабурда Н.К. Методология институционализма: осознание категориального аппарата / Н.К. Галабурда // *Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна.* – 2008 – Вип. 34-1. – С. 24-30.
3. Гохберг О.Ю. Институализация как передумова конкурентоспроможності рекламного бізнесу / О.Ю. Гохберг // *Торговля і ринок України.* – 2010. – № 30. – С. 281-288.
4. Гриценко А.А. Институциональный империализм и его роль в развитии экономической теории / Гриценко А.А. // *Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна.* – 2008 – Вип. 34-1. – С. 46-48.
5. Гриценко Е.А. Качество институтов: методологические подходы к исследованию / Е.А. Гриценко // *Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна.* – 2008 – Вип. 34-1. – С. 56-61.
6. Дефорж С.Ю. Актуальные проблемы институализации транзитивной экономики / С.Ю. Джурик, А.Н. Клочко // *Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна.* – 2008. – Вип. 34-1. – С. 112-115.
7. Фомина Ю.А. Традиционный институционализм и неинституционализм – объединение методологических позиций / Ю.А. Фомина // *Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна.* – 2008 – Вип. 34-1. – С. 61-67.

37.014.25:58.3.331

*Куценко В.І., д.е.н., професор,
ДУ «Інститут економіки природокористування
та сталого розвитку НАН України»,
Гаращук О.В., к.е.н., доцент,
Управління контролю за діяльністю вищих навчальних закладів
та дотримання державних стандартів*

ЯКІСНА ОСВІТА – ЗАПОРУКА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ ТА РОЗВИТКУ

Розвиток економіки в сучасних умовах потребує нової системи відтворення та оновлення перш за все професійної еліти. Для цього має бути резерв кадрів-професіоналів. Основними критеріями, що ставляться до фахівця в ринкових умовах, – це успішність їх діяльності, управлінські дані, здатність стратегічно мислити, володіти відповідними компетенціями тощо. Підвищення професійної та управлінської компетенції передбачає не лише високоякісну підготовку, але і перепідготовку кадрів. Світовий досвід свідчить, що освіта – це один з найбільш активних факторів, здатних впливати на модернізаційні процеси, що відбуваються в суспільстві, на розвиток людини. Проблеми впливу освіти на економічні процеси досліджували П. Бурдье, П. Друкер, Р. Інглехарт, Дж. Коулман, С. Мочерний, С. Хантингтон, Л. Харрісон та багато інших. Проте в наукових розробках ще недостатньо уваги приділено питанням впливу освіти на забезпечення зростання економіки в сучасних умовах та її подальший розвиток.

Тому метою нашого дослідження є пошук шляхів підвищення впливу освіти на прискорення процесу економічного зростання та перспективи розвитку економіки.

У забезпеченні економічного зростання важлива роль відводиться освіті, яка впливає на всі процеси, що відбуваються в суспільстві. В сучасних умовах модернізація економіки пов'язана з формуванням високоінтелектуальної і високотехнологічної праці. Як показали результати наших досліджень, існує прямий зв'язок характеру праці, інтелектуальних і культурних запитів, а також способу життя. Особливо тісним є цей зв'язок в умовах постіндустріальної економіки, економіки знань. Формування та розвиток останньої залежить від якісних параметрів загальноосвітньої і професійної підготовки працівників. Тож не дивно, що економічне зростання пов'язано з:

- розвитком науки та наукових галузей;
- реіндустріалізацією економіки на основі інноваційних і нових технологій;
- переходом економіки на новий рівень ринкових відносин і відносин власності.

Всі ці складові також пов'язані між собою. Постіндустріальна економіка взаємодіє з соціально-культурним буттям, залежить від якості загальноосвітньої та професійної підготовки працівників. Домінуюча в такій економіці соціально-професійна структура робочої сили визначає риси способу життя, рівень добробуту, спектр споживчих послуг, ціннісні позиції. Тобто в сучасному суспільстві стають реальністю виміри економіки в категоріях освіти (розвиток людини, інтелектуальний потенціал суспільства, творчість, інновації).

Освіті належить виконання такої її важливої місії як підготовка кадрів у відповідності з реальними потребами. Економічне зростання має бути зорієнтовано не лише на розвиток науки, інформаційних технологій, а і на забезпечення пріоритетного розвитку тих сфер економічної